

PASCHA (93) *sb f*

pascha (85), **paszcha** (8); paszcha *CzechEp* (2); pascha : paszcha *CzechRozm* (2:6).

Oba a jasne.

sg *N* pascha (27). ◇ *G* paschy (24). ◇ *A* paschę (31). ◇ *I* paschą (6). ◇ *L* pasce (2), paszce (2); pasce *BudNT*; pasce : paszce *WujNT* (1:2). ◇ *pl N* paschy (1).

Sł stp: paska (?), *Cn brak*, *Linde XVI – XVII w.: pascha*.

1. *Ocalenie Żydów w Egipcie podczas nocy, w której Anioł Śmierci wytracił wszystkich pierworodnych omijając domy żydowskie, oznaczone z rozkazu Jahwe krwią baranka zabitego i spożytego tejże nocy oraz uwolnienie ich i wyjście z Egiptu (z hebr. Pesach wiążącego się z czasownikiem pasach 'przejsć, ominąć'); Pascha Vulg [Pascha a Pesach Hebraica voce venit, quae transitum significat – przeście, minienie Mącz 282b] (3) : Gdzie chęłz ábyfmyć [uczniowie Jezusowi] zgotowali ieść Páfchę? (*marg*) to iełt, báránká ná pámięć Páfchy. (–) *WujNT Matth* 26/17; *Wiára/ íspráwił [Mojżesz] Páfchę/ y wylanie krwie: áby ten ktory pierworodne trácił/ ich fię nie dotknął. WujNT Hebr* 11/28.*

Szereg: »pascha abo przeście« (1): *Iáko Obrzezánie/ nie byłóć przymierzym: y Bárán Páfchą/ ábo Prześciłm: ále pieczęćią y znákiem iego: tákże áni chleb ciálem. CzechRozm* 263.

2. *Największe doroczne święto Izraelitów obchodzone na pamiątkę ich ocalenia i wyjścia z Egiptu, obejmujące dwie oddzielne uroczystości: ofiarę baranka i siedmiodniowe święto chlebów niekwaszonych, czyli przaśników; Pascha PolAnt, Vulg [pascha – Wielkanoc Mymer¹ 9; pascha a Pesach ... festum transitus – Wielkanoc Mącz 282b; Wielkanoc święto – Pascha Cn] (54) : Wiećie iż po dwu dniu páfchá (*marg*) Święto ktore pierwszego miefiącá bywáło (–) będzie *BudNT Matth* 26/2; dał poimać y Piotrá. A były dni przaśnikow. Ktorego poimawłzy poładził do ciemnice [...] chcąc iy po páfce wywieść ludowi. *BudNT Act* 12/5, *Ioann* 11/55, 18/39; Przybliżał fię dzień Święty Przaśnikow/ ktory Páfchą náyzywáią. *LatHar* 715, 715 *marg*; że ode krztu Páná Chrystułowego/ [...] áż do męki iego/ liczą trzy láta y trzy mieśiące: w ktorych iednák były cztery Páfchy/ ábo świętá Wielkonocne. *WujNT przedm* 32; Páfchá święto przednieyfze Zydowskie, ná pámiątkę wybáwienia z niewoley Egipskiej *WujNT* 109 *marg*; Gdy fię spełniáły dni Pięćdziesiątnice (*marg*) To iełt, dzień pięćdziesiąty po Páfce, iáko v nas Święteczny. (–) *WujNT Act* 2/1, *przedm* 34 *marg*, 35 *marg*, 36 *marg*, 39 *marg*, *Matth* 26/2 (23).*

która Pascha czego (2): *Wtora [część Ewangelii] opifuie íspráwy iego [Chrystusa] w Iudfkiej ziemi [...] y wtórą Páfchę kazánia iego [tj. kaznodziejskiej działalności Jezusa; cf WujNT przedm 32] WujNT* 298, 319 *marg*.

Wyrażenia: »baran Paszchy« (7): *iełli fię do lámeo báráná Páfzchy nie godziło nieobrzánemu [!] przyftępowáć CzechRozm* 101v, 82v, 86, 97v, 99v; *CzechEp* 366 [2 r.].

»oktawa Paschy« (1): *SStáło fię teź w ízábát wtropierwłzy (marg) To iełt, w oktáwę Páfchy: ktora tákże była świętá y wroczyftá, iáko y lámá Páfchá: wyiáwłzy tylko iedzenie báránká (–) WujNT Luc* 6/1.

»święto Paschy« = *dies festus Paschae Vulg* (6): *Był potym dzień Święty Zydowłki: wielcy Doktorowie [...] rozumieią że było święto Páfchy. WujNT* 298, *przedm* 34, *Luc* 2/41, s. 275, *Ioann* 13/1. *Cf »święto Paschy abo Wielkonocne«.*

»Pascha żydowska, judska« = *Pascha Iudaeorum PolAnt, Vulg (5:1)*: A była blifko pałchá Iudfka *BudNT Ioann 11/55*; Ten kielich według Hieronymá świętego nie był częścią Páńfkiego Sákrámentu/ ále należał do Páłchy Zydowfkiey. *WujNT 286, 298 [2 r.]*, *Ioann 2/13, 11/55*.

Zestawienie: »dzień przygotowania Paschy« (1): A był dzień przygotowania Páłchy [*Erat autem parasceve Paschae*]/ godziná iákoby fzofta *WujNT Ioann 19/14*.

Szeregi: »Paszcha albo Wielkanoc; święto Paschy abo wielkonocne« (1;1): ktore [*uroczyste święta*] też pímo Szábátami wielkimi názywa/ y wieczną ie wftawá chowác rofkázuie. Iáko fie rzekło o Páłzchę ábo o wielkiey nocy. *CzechRozm 100*; powieda naprzod/ [...] co czynił [*Pan Jezus*] w Iudfkiey ziemi/ ná káždy rok/ ná święto Páłchy ábo Wielkonocne. *WujNT przedm 32*.

»Pascha i Święto Przaśnikow« (1): A Była Páłchá y święto Przaśnikow [*Pascha et azyma*] po dwu dni *WujNT Mar 14/1*.

3. *Baranek ofiarny zabijany i spożywany według określonego rytuału w pierwszym dniu Paschy; wieczerza święteczna, na której zjadano baranka; Pascha PolAnt, Vulg (34) : LatHar 717 marg*; Stąd widzimy/ iż báránek Wielkonocny Zydowfki (ktorego y tu/ y w Ewángeliey Páłchá zowá) był figurą ofiárowania Chrifá Pána *WujNT 589*.

Zwroty: »czynić, sprawować paschę« = *facere Pascha Vulg [szyk zmienny] (2:1)*: przeto [*Pan Jezus*] wedle rozkazania zakonnego/ zprzaśnym y zwinem ftařá Páłchę ípráwował *SkarJedn 247; LatHar 690*; IEfus rzekł: Idźcie do miáftá do niektorego człowieka, á rzecźcie mu Miřtrz mowi; [...] v ćiebie czynię Páłchę z vczniami memi. *WujNT Matth 26/18 [przekład tego samego tekstu LatHar]*.

»paschę, z paschy jeść; pożywać paschy« = *manducare Pascha PolAnt, Vulg; comedere Pascha Vulg [szyk zmienny] (8:1;3)*: *BudNT Mar 14/13[12], 14, Luc 22/11*; y nágotowáli báránká. A gdy przyfzłá godziná/ íadł zá ftoł/ y z nim dwánáście Apořtołow. Y rzekł do nich: Pożądaniem požądałem tę Páłchę ieść z wámi/ przedtym niżbym ćierpiał [*Luc 22/15*]. *LatHar 716 [przekład tego samego tekstu SkarKaz]*; Gdźież ieřt złozenie moie/ kędybym pozywał Páłchy z vczniami moiemi *WujNT Mar 14/14*; Boć wam powiedam; że iuż więcey nie będę ieść tego (*marg*) z tego ábo z tey Páłchy. (–)/ áż gdyby fię wypeñiło w kroleřtwie Bożym. *WujNT Luc 22/16, Matth 26/17, Mar 14/12, 14, Luc 22/11, 15, Ioann 18/28; SkarKaz 159a*.

»nagotować (a. (z)gotować) paschę; zgotowanie paschy« = *parare Pascha PolAnt, Vulg [szyk zmienny] (8:1)*: Y pořłał Piotrá y Ioháná rzekąc: fzedfzy nágotuyćie nam páłchę/ ábychmy iedli. *BudNT Luc 22/9[8], Mar 14/17[16], Luc 22/14; WujNT przedm 39, Matth 26/19, Mar 14 arg, 16, Luc 22/8, 13*.

»ofiarować, zabijać, zarzezać paschę« = *occidere Pascha PolAnt, Vulg; Pascha immolare Vulg [szyk zmienny] (1:1:1)*: *BudNT Luc 22/8[7]*; Y pirwfzego dnia Przaśnikow gdy Páłchę zábijáli (*marg*) To ieřt, gdy báránká wielkonocnego ofiárowáli. (–)/ rzekli mu vczniowie: [...] *WujNT Mar 14/12, Luc 22/7*.

Przen (1.Cor 5/7 i w nawiązaniach do tego miejsca): O ofierze Chrystusa (5) : *BudNT 1.Cor 5/8[7]*; *CzechRozm 268*; Abowiem Páłchá nářzá ieřt (*marg*) zá nas. (–) ofiárowána/ Chrifus [*Pascha nostrum immolatus est Christus*]. *WujNT 1.Cor 5/7, s. 589*.

Szereg: »pascha abo baranek« (1): Zǎ ftrǎwne ná drogę nǎłżę/ dał nam dǎleko lepłzy y pośilnieyŝzy pokarm. Y przetoż Apoŝtoł mowi: Pǎłchá ábo báránek nǎłż/ ofiǎrowány ieŝt Chryŝtus *SkarKaz* 157b.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (2) : Słowo Pałcha Zjdownłkie więcey nizli Greckie/ rozmǎicie fię bierze w piśmie ś. y łtǎd ie rozlicznie tu wykłǎdamy: to ieŝt Wielkanoc/ Báránek etc. *LatHar* 690 *marg; WujNT przedm* 23.

Cf **PESACH**

ZCh